

SARAJEVSKI OTVORENI CENTAR

Institucija Ombudsmena za ljudska prava BiH
nr ombudsmena
Ured u Banjoj Luci, fax. 051/303992
Ured u Sarajevu, fax. 033/666007

Sarajevo Open Centre
Sarajevski otvoreni centar
Čobanija 12
BiH - 71000 Sarajevo

Email office@soc.ba
Tel/fax +387 33 200037

[dopis sadrži ukupno 4 stranice]

Saša Gavrić
*Izvršni direktor/
Executive director*

Email: sasa@soc.ba

Dopis broj: I-117/14

07.04.2014.

Predmet: Izrada specijalnog izvještaja sa preporukama o pravima LGBT osoba u Bosni i Hercegovini

Poštovani/e ombudsmene/ombudsmanke,
gdine Sandić,
gđo Džumhur,
gđo Jukić,

srdačno vam se zahvaljujemo na vašem dopisu od 28. oktobra 2013. godine (broj Oi-K-172/13) upućenom Sarajevskom otvorenom centru i ličnom sastanku 4. marta 2014. godine u Brčkom, koji ste imali sa članovima Sarajevskog otvorenog centra.

Jako nam je drago što ste i na sastanku sa Sašom Gavrićem i Eminom Bošnjak, ali i u dopisu iz oktobra, izrazili vašu spremnost da se aktivno borite protiv kršenja prava LGBT (lezbejki, gejeva, biseksualnih i transrodnih/transeksualnih) osoba u Bosni i Hercegovini. Vaša spremnost i zainteresovanost da radite na ovim pitanjima se manifestovala i kroz ideju da se radi na zajedničkim projektima koji se bave dizanjem svijesti opšte javnosti. Ovakve aktivnosti su, pored rada sa institucijama, od centralnog značaja za BiH.

Budući da smo svjesni finansijskih i kadrovskih ograničenja, te političko-pravnih okvira koji definišu rad Institucije Ombudsmena za ljudska prava u BiH pa samim tim i izradu jednog specijalnog izvještaja o pravima LGBT osoba, željeli bismo da se osvrnemo na nekoliko činjenica i koordinata koje su od značaja za daljni proces:

- Kao što je zakonom i definisano, te od vas prezentirano, specijalni izvještaji se izrađuju pod kriterijima *aktuelnosti, javnog značaja i hitnosti*. Smatramo da su u slučaju kršenja prava LGBT osoba upravo ova dva kriterija u potpunosti ispunjena. Samo u posljednja dva mjeseca (februar i mart 2014.) svjedoci/kinje smo dva organizovana i planirana napada. Prvi napad se dogodio 1. februara, kada je grupa od 14 nasilnika upala u kino Kriterion (Sarajevo) i nasilno prekinula diskusiju u okviru LGBT filmskog festivala *Merlinka*. Drugi napad se dogodio u subotu, 29. marta, kada su maskirani muškarci napali prostorije *Banjalučkog udruženja kvir aktivista*. Oba slučaja su ostala u potpunosti

nezapažena, jer ni jedan centralna figura državnih institucija nije osudila napade, što govori o odnosu države i njenih institucija prema nasilju nad LGBT osobama. Izradom jednog specijalnog izvještaja o pravima LGBT osoba Institucija Ombudsmena bi dala značajan doprinos borbi protiv nasilja te bi svim ostalim institucijama u BiH poslala jasnu poruku na koji način se one trebaju odnositi prema ovom pitanju.

- Kao što vam je poznato, Sarajevski otvoreni centar je tokom 2013. radio monitoring nasilja i zločina iz mržnje nad LGBT osobama, koji je rezultirao izvještajem „*Homofobni i transfobni incidenti i zločini iz mržnje u Bosni i Hercegovini*“. Naš cjelogodišnji rad je pokazao da se broj dokumentovanih slučajeva radikalno povećao u odnosu na 2012. godinu, ali da i dalje samo svaka osma LGBT osoba prijavljuje nasilje. Sedam slučajeva nasilja se nikad ne prijavi (ovaj podatak je dobijen na osnovu istraživanja Sarajevskog otvorenog centra, intervjuisajući preko 540 LGBT osoba u preko 30 gradova i opština u BiH). I ovaj podatak zasigurno potvrđuje aktuelnost i hitnost izrade jednog specijalnog izvještaja. Bojimo se da će kroz veću vidljivost LGBT osoba (a slučajevi napada na festival *Merlinku* i Banjalučko udruženje kvir aktivista to samo potvrđuju), koja se javlja sa porastom aktivizma, uslijediti i značajan porast nasilja i u narednim godinama. Nažalost, nadležne institucije (naročito policijske agencije) do sada niti su pokazale spremnost da se suoče sa ovim pitanjem niti je njihov rad rezultirao uspješnim istragama. Izradom specijalnog izvještaja o pravima LGBT osoba Institucija Ombudsmena bi ukazala na hitnost i aktuelnost ove tematike, te bi nadležnim institucijama (i.a. policijske agencije, tužilaštva, sudovi) dala jasne upute kako da se suoče sa ovim izazovom;
- Iako je *jako mali broj slučajeva diskriminacije i kršenja prava LGBT osoba prijavljen i dokumentovan* kod Institucije Ombudsmena (manje od pet slučajeva u godini) naglašavamo da to nije argument da se ne radi specijalni izvještaj. I samo pitanje diskriminacije nacionalnih manjina, naročito Roma, ostaje skoro pa u potpunosti nedokumentovano u zvaničnim izvještajima državnih organa, pa i Institucije Ombudsmena, ali to ne znači da se diskriminacija i nasilje nad Romima ne dešava. Vjerujemo da je to poznato i Instituciji Ombudsmena i da je to bio jedan od razloga zašto ste prošle godine objavili specijalni izvještaj o pravima Roma u BiH. Po sličnom principu i zbog izrazito velikog broja slučajeva nasilja ali malog povjerenja prema institucijama, trebalo bi se raditi na specijalnom izvještaju o stanju prava LGBT osoba u BiH, koji bi između ostalog uputio preporuke institucijama na koji način da grade povjerenje prema LGBT osobama i da ih animiraju na veće prijavljivanje nasilja;
- LGBT osobe pripadaju jednoj od najmarginalizovanijih grupa u BiH koja je sistematski diskriminisana u pravnom sistemu BiH. Npr, transeksualne osobe u Brčko Distriktu po važećem zakonu o matičnim knjigama ne mogu promijeniti svoje lične dokumente, ime i prezime i ostale podatke, jer zakon ne predviđa promjene u zakonu u slučaju prilagodbe (promjene) spola. Istospolni parovi nemaju nikakva prava (niti obaveze) koje proizilaze iz zajedničkog života te im država zabranjuje sklapanja bilo kakvih zajednica. Takav odnos je opasan, jer ne garantuje prava (iako presuda Evropskog suda za ljudska prava u slučaju *Schalk i Kopf vs. Austria*, 30141/04 obavezuje države članice Vijeća Evrope da na neki način reguliše prava i obaveze istospolnih parova) niti definiše obaveze. Tako, u slučaju dvije žene koje su u vezi, nijedna od njih neće biti u mogućnosti da posjeti svoju partnericu u bolnici (u slučaju bolesti) ili da je možda zdravstveno osigura u slučaju nezaposlenosti. Navođenje primjera bi ovdje moglo ići u nedogled, ali zbog ograničenosti prostora ovo su samo neki primjeri. Hitnost davanja prava LGBT osobi jeste još jedan argument zašto bi Institucija Ombudsmena mogla i trebala da radi na specijalnom izvještaju o pravima LGBT osoba;
- Veliki broj istraživanja, npr. realizovanih od strane Sarajevskog otvorenog centra, Fondacije Cure i Fondacije Heinrich Boell, koje možete pronaći na web stranicama ove tri organizacije dokumentuju različite primjere kršenja prava LGBT osoba. U nekim

istraživanjima se i prikazuju i sistemski problemi u oblasti pravosuđa, unutrašnjih poslova, zdravstva, obrazovanja itd. Opet treća istraživanja govore o potrebama i problemima same LGBT zajednice, te o stavovima opšte javnosti. Sva ova istraživanja su realizovana od vrhunskih stručnjaka/inja iz Bosne i Hercegovine i regije te metodološki prate najviše standarde. Upravo ovi podaci mogu biti osnova za vaš izvještaj te bi vam značajno olakšali izradu samog izvještaja, jer vam ova istraživanja već predstavljaju solidnu osnovu za sam izvještaj o pravima LGBT osoba u BiH;

- Svjesni činjenice da Institucija Ombudsmena sa postojećim kapacitetima može obraditi samo ograničen broj specijalnih izvještaja, odlučili smo se da kontaktiramo donatore i ispitamo mogućnosti da oni podrže rad Institucije Ombudsmena. USAID – razvojni program Sjedinjenih Američkih Država – pokazao je veliku zainteresovanost za ovu inicijativu te su *ponudili da pokriju troškove* upošljavanja dva/ije pravnik/a/ce na godinu dana, koji bi mogli raditi na izradi specijalnog izvještaja o pravima LGBT osoba, ali i na drugim poslovima, kao što je obrada pojedinačnih slučajeva koji se prijavljuju Instituciji Ombudsmena. Pored toga, USAID je ponudio da bi pokrili i troškove dizajniranja, prevođenja, lektorisanja, štampanja, promovisanja i distribuiranja izrađenog specijalnog izvještaja o pravima LGBT osoba.

Direktor USAID-a u BiH, gđine David Barth, te njegovi saradnici Steven Majors (Direktor programskog ureda USAIDa) i Kristi Schober (Project Development Officer) su pružili punu podršku ovom projektu i spremni su na konkretne dogovore i razgovore sa vama. Mišljenja smo da bi Institucija Ombudsmena pod tim okolnostima trebala prihvatiti našu molbu da radi na specijalnom izvještaju o pravima LGBT osoba, a imajući sve gore navedene argumente.

Poštovana gđo Džumhur, gđo Jukić i gđine Sandić, iskreno vas molimo da razmotrite naš dopis i prijedlog. Nadamo se da će Institucija Ombudsmena pratiti angažman sličnih institucija u Hrvatskoj, Crnoj Gori i Srbiji, gdje su upravo nezavisna tijela/institucije za ljudska prava se pokazali kao centralni zagovarači za prava LGBT osoba u svojim državama.

Biće nam drago da u narednom periodu dobijemo vaš konkretan odgovor na koji način planirate da radite na specijalnom izvještaju (sa preporukama) o pravima LGBT osoba, te da vas podržimo u tome procesu.

S poštovanjem,

Saša Gavrić, u ime neformalne grupe organizacija civilnog društva:

ACIPS, Sarajevo, Anes Makul
Asocijacija za demokratske inicijative, Sarajevo, Snježana Ivandić Ninković
Banjalučko udruženje kvir aktivista (u osnivanju), Jasenko Suljetović
BH novinari, Sarajevo, Borka Rudić
Budućnost, Modriča, Gordana Vidović
Centar za građansku suradnju, Livno, Kata Marijan Krzelj
Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu, Saša Madacki
Centar za zastupanje građanskih interesa, Sarajevo, Zoran Ivančić
Civil Rights Defenders, Sarajevo, Sumeja Tulić

Fond otvoreno društvo BiH, Sarajevo, Dobrila Govedarica
Fondacija CURE, Sarajevo, Jadranka Miličević
Fondacija Jedan svijet - Platforma za jugoistočnu Evropu Sarajevo, Valentina Pellizzer
Inicijativa mladih za ljudska prava BiH, Alma Mašić
Kvinna till Kvinna Fondacija, Sarajevo
Mediacentar Sarajevo, Ines Bamburać-Alibašić
Oštra nula, Banja Luka, Dražana Lepir
P.E.N. centar BiH, Sarajevo, Ferida Duraković
Prava za sve, Sarajevo, Fedra Idžaković
UNSA Geto, Banja Luka, Vesna Malešević
Zašto ne, Sarajevo, Darko Brkan
Žene ženama, Sarajevo, Nuna Zvizdić

Dopis je takođe upućen:

- Delegacija Evropske Unije u Sarajevo, nr ambasadora
- USAID misija u BiH, nr direktora
- OSCE misija u BiH, nr ambasadora
- Ambasada SAD-a, nr ambasadora
- Ambasada Nizozemske, nr ambasadora
- Ambasada Kraljevine Norveške, nr ambasadorice

SENDING REPORT

7 Apr. 2014 12:01

YOUR LOGO : SOC
YOUR FAX NO. : 0038733200073

NO.	OTHER FACSIMILE	START TIME	USAGE TIME	MODE	PAGES	RESULT
01	OMBUDSMAN BiH	7 Apr. 11:58	02'47	SND	04	OK

TO TURN OFF REPORT, PRESS 'MENU' #04.
THEN SELECT OFF BY USING '+' OR '-'.

SENDING REPORT

7 Apr. 2014 12:06

YOUR LOGO : SOC
YOUR FAX NO. : 0038733200073

NO.	OTHER FACSIMILE	START TIME	USAGE TIME	MODE	PAGES	RESULT
01	0038733666007	7 Apr. 12:03	02'45	SND	04	OK

TO TURN OFF REPORT, PRESS 'MENU' #04.
THEN SELECT OFF BY USING '+' OR '-'.